

Veselības ministrija

PVO Transtaukskājbu izskaušanas validācijas programma

Zanda Mihailovska
Vecākā eksperte
Veselības veicināšanas nodaļa
Sabiedrības veselības departaments

28.11.2025.

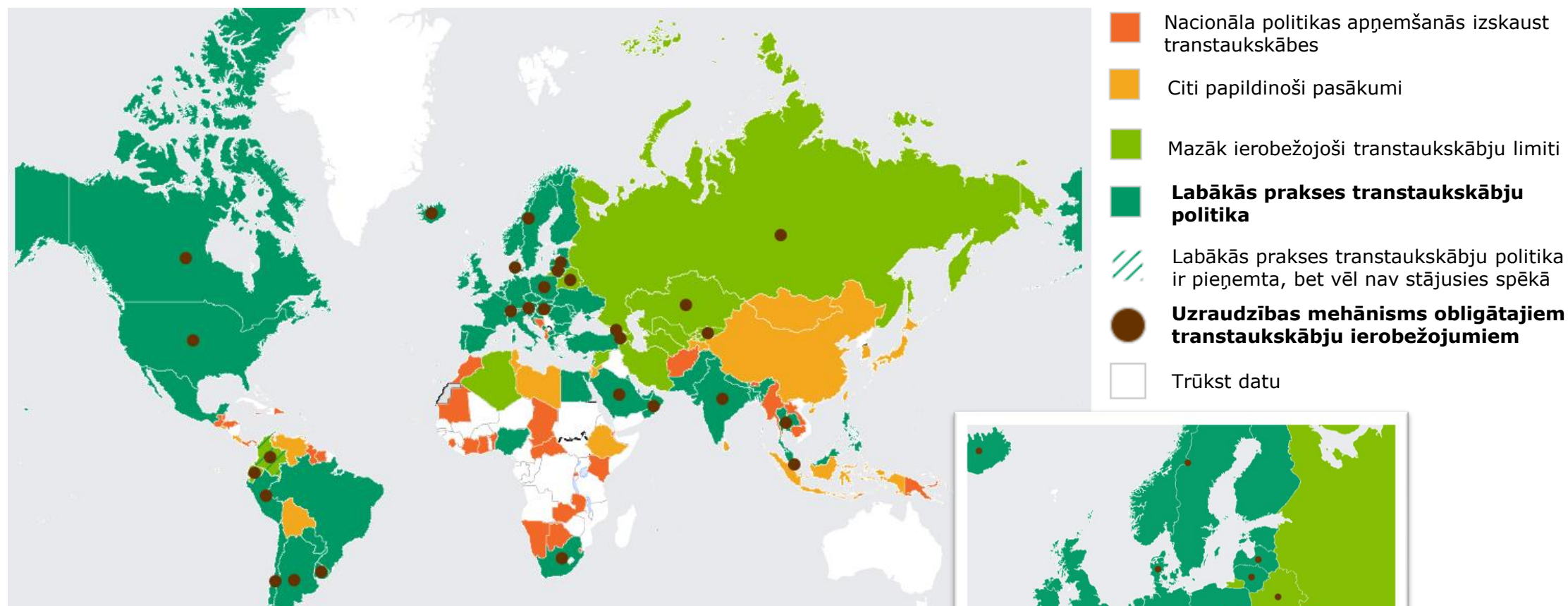
PVO rīcības stratēģija transtaukskābju izskaušanai

- Trans-taukskābes ir viens no **galvenajiem riska faktoriem neinfekcijas slimībām**, un palielināta to uzņemšana (>1% no kopējās dienā uzņemtās enerģijas) ir saistīta ar **koronārās sirds slimības gadījumiem** un **mirstību**¹.
- 2018. gadā **PVO apņēmās izskaust transtaukskābes no pārtikas piegādes ķēdes** līdz 2023. gadam.
- Tika izveidots **rīcības ietvars *REPLACE***², piedāvājot stratēģisku pieeju mērķa sasniegšanai.
- Termiņš tika pagarināts līdz 2025.g.

¹ <https://www.who.int/teams/nutrition-and-food-safety/replace-trans-fat/validation-programme-for-trans-fat-elimination>

² <https://www.who.int/teams/nutrition-and-food-safety/replace-trans-fat>

Transtaukskājbu ierobežošanas politika pasaulē

56.3 %

Vairāk kā puse iedzīvotāju ir pakļauti obligātajiem transtaukskābju ierobežojumiem (2018.g. – 6%, 2023.g. – 37%, mērķis – 90%)

<https://gifna.who.int/summary/TFA>

Transtaukskābju izskaušanas validācijas programma

- PVO **oficiāli atzīst dalībvalstis**, kuras ir **izveidojušas normatīvo regulējumu un uzraudzības mehānismus**, lai izskaustu rūpnieciski ražotās transtaukskābes no valsts pārtikas piegādes ķēdes.¹
- Validācija valstīm sniedz **iespēju izvērtēt izveidotos procesus un saņemt publisku atzinību** par sasniegto progresu, tādējādi nodrošinot arī **starptautisku atpazīstamību**, ka valstī ražotie produkti ir bez transtaukskābēm.
- Līdz šim PVO ir piešķīrusi **validācijas sertifikātus** deviņām valstīm, pasniedzot tos augsta līmeņa ceremonijās:
 - ✓ 2024.g. – **Dānija, Lietuva, Polija**, Saūda Arābija, Taizeme
 - ✓ 2025.g. – **Austrija, Norvēģija**, Omāna, Singapūra
- Sertifikāts ir derīgs 3 gadus.

¹ <https://www.who.int/teams/nutrition-and-food-safety/replace-trans-fat/validation-programme-for-trans-fat-elimination>

PVO aicina Latviju pieteikties validācijas sertifikāta saņemšanai

- PVO aicinājumā norāda, ka **Latvija ir uzrādījusi ievērojamu līderību transtaukskājbu izskaušanā** ar labi izstrādātu paraugprakses politiku un regulārām uzraudzības sistēmām*.
- Latvijā **nacionāla līmeņa regulējums** par transtaukskājbu daudzumu pārtikas produktos tika pieņemts 2016. gadā, kļūstot par vienu no pirmajām Eiropas valstīm, kurās šāds regulējums ieviests.
- Transtaukskājbu **regulējums un uzraudzības mehānisms Latvijā** varētu būt pietiekams, lai piešķirtu sertifikātu.

* **Komisijas Regula (ES) 2019/649** (2019. gada 24. aprīlis), ar ko attiecībā uz transtaukskājām, kuras nav dzīvnieku izcelsmes taukos dabiski esošas transtaukskābes, groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 1925/2006 III pielikumu; [Regula - 2019/649 - EN - EUR-Lex](#)

MK noteikumi Nr. 301 (17.05.2016) Noteikumi par maksimāli pieļaujamo transtaukskājbu daudzumu pārtikas produktos; <https://likumi.lv/ta/id/282210>

PVD īsteno uzraudzības pasākumus, lai kontrolētu transtaukskājbu saturu pārtikas produktos un nodrošinātu atbilstību noteiktajām normām.

Pieteikuma process

- **Pieteikuma veidlapa**¹ (detalizēta informācija par transtaukskābju regulējumu, monitorēšanu, uzraudzību un kontroli);
- **Atbilstošie dokumenti**, kas apliecina pieteikumā norādīto informāciju;
- Informācija jāsniedz gan par tirdzniecības vietām, gan mājražotājiem, gan importa produktiem;
- **Pieteikumus izvērtē** tehniskā konsultatīvā grupa transtaukskābju izskaušanai (*Trans Fat Elimination Technical Advisory Group*), kas arī sniedz ieteikumus PVO ģenerāldirektoram par validācijas sertifikāta piešķiršanu².

¹ <https://www.who.int/teams/nutrition-and-food-safety/replace-trans-fat/validation-programme-for-trans-fat-elimination/application-procedure>

² <https://www.who.int/teams/nutrition-and-food-safety/replace-trans-fat/validation-programme-for-trans-fat-elimination>

Jautājumi diskusijai

- Vai, Jūsaprāt, sertifikāta iegūšana sniegtu kādus ieguvumus Latvijas uzņēmumiem?
- Vai mums būtu lietderīgi uzsākt validācijas procesu?

Veselības ministrija

Paldies!

28.11.2025.